

**Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri
Cynllun Cydraddoldeb Strategol
2024 – 28**

Cyflwyniad.....	3
Y Ddeddf Cydraddoldeb 2010.....	4
Sut y datblygwyd ein Hamcanion.....	6
Amcanion Cydraddoldeb.....	8
Asesiadau Effaith Cydraddoldeb	8
Monitro'r Cynllun a Chyhoeddi Gwybodaeth	9

Cyflwyniad

Parc Cenedlaethol Eryri

Dynodwyd Parc Cenedlaethol Eryri ym 1951 o dan Ddeddf Parciau Cenedlaethol a Mynediad i Gefn Gwlad 1949.

Mae'r Parc Cenedlaethol yn ymestyn dros 213,200 hectar o gefn gwlad sy'n amrywio o fynyddoedd a gweundir i goetir ac arfordir. Mae tua 24,400 o bobl yn byw yn y Parc a chredir bod 10.5 miliwn yn ymweld â'r ardal bob blwyddyn.

Mae tua 57% o drigolion y Parc Cenedlaethol yn siarad Cymraeg.

Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri

Sefydlwyd Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri gan Ddeddf yr Amgylchedd 1995 fel awdurdod lleol un pwrpas. Mae ganddo'r pwrpasau canlynol yn ôl diffiniad y Ddeddf:

- Gwarchod a gwella'r harddwch naturiol, bywyd gwyllt a'r dreftadaeth ddiwylliannol; a
- Hyrwyddo cyfleoedd i'r cyhoedd ddeall a mwynhau nodweddion arbennig y Parc (Cenedlaethol).

Yr Awdurdod sy'n gyfrifol am gynllunio, cadwraeth, rheoli tir, mynediad a hamdden, ond nid yw'n gyfrifol am ofalu am yr henoed, ysgolion, priffyrdd, gwagio biniau ysbwriel a dyletswyddau eraill Awdurdod Lleol.

Â'r Ddeddf yn ei blaen i ddweud y dylai Awdurdod y Parc Cenedlaethol geisio meithrin lles economaidd a chymdeithasol cymunedau lleol o fewn y Parc Cenedlaethol wrth iddo ddiwallu Pwrpasau'r Parc Cenedlaethol ac i'r diben hwnnw dylai gydweithredu gyda'r awdurdodau lleol a chyrrff cyhoeddus hynny lle mae hyrwyddo datblygiad economaidd a chymdeithasol yn ardal y Parc Cenedlaethol yn rhan o'u dyletswyddau.

At hyn, o dan Ddeddf yr Amgylchedd 1995, yr Awdurdod yw'r awdurdod cynllunio lleol ar gyfer y Parc Cenedlaethol cyfan. Mae'r Awdurdod felly'n gyfrifol am gynhyrchu Cynllun Eryri (Cynllun Rheolaeth y Parc), Cynllun Datblygu Lleol Eryri ac am benderfynu ceisiadau cynllunio.

Y Ddeddf Cydraddoldeb 2010

Diben Deddf 'Cydraddoldeb' 2010 yw gofalu bod chwarae teg i bawb trwy roi terfyn ar wahaniaethu, hyrwyddo cyfleoedd a deilliannau cyfartal a meithrin perthynas dda rhwng gwahanol unigolion a chymunedau.

Mae'r ddeddf yn amnewid yr 116 o statudau cydraddoldeb gwahanol o dan un statud sy'n cwmpasu popeth. Mae'n symleiddio ac yn egluro rôl yr awdurdodau lleol fel arweinyddion ar gyfer gwella cydraddoldeb ymhlith cymunedau a'u dinasyddion. Mae Llywodraeth Cymru wedi llunio dyletswyddau penodol ac mae'r rhain yn rhoi gofynion manwl a heriol gerbron awdurdodau lleol – ond mae pwyslais ar 'ystyriaeth briodol' sy'n rhoi mwy o ryddid i awdurdodau i gynhyrchu'r atebion cywir mewn ymateb i broblemau penodol lleol ac maent yn fwy atebol i'w cymunedau.

Pwy a ddiogelir o dan y Ddeddf?

Mae'r ddeddf yn cyflwyno rhestr newydd o nodweddion sydd i'w diogelu yn lle amryw o agweddau cydraddoldeb. Mae'r carfanau hyn yn cael eu diogelu trwy gyfrwng dyletswydd gyffredinol a dyletswyddau penodol y ddeddf.

Mae'r ddyletswydd gyffredinol yn ymwneud â'r nodweddion isod:

- **Oedran**
- **Newid rhyw**
- **Rhyw**
- **Tras – gan gynnwys tarddiad ethnig / cenedlaethol, lliw a chenedl**
- **Anabledau**
- **Beichiogrwydd a mamolaeth**
- **Tueddfryd rhywiol**
- **Crefydd neu gred**

Mae'n ymwneud â phriodasau a phartneriaethau sifil hefyd, ond dim ond ynglŷn â rhoi ystyriaeth briodol i'r angen i gael gwared ar anffafiaeth / gwahaniaethu.

Er na ystyrir bod yr iaith Gymraeg yn nodwedd a ddiogelir o dan y ddeddfwriaeth, mae'r Awdurdod yn credu na ddylai pobl Cymru ddioddef unrhyw anffafiaeth yn sgil defnydd o'r iaith Gymraeg na'r dymuniad i gyfathrebu trwy gyfrwng y Gymraeg. Mae hyn yn arbennig o berthnasol o fewn ffiniau Parc Cenedlaethol Eryri, gan fod 57.2% o'r boblogaeth yn siaradwyr Cymraeg (Cyfrifiad 2021).

Yn unol ag ymrwymiad yr Awdurdod i ddiogelu, cyfoethogi a hyrwyddo'r Gymraeg (fel un o rinweddau arbennig Eryri), bob tro y cyflwynir gweithdrefn, polisi, strategaeth neu gynllun newydd neu ddiwygiedig gan yr Awdurdod, bydd rhan o'r broses yn cynnwys asesiad llawn i ddadansoddi ei effaith ar y Gymraeg. Bydd hyn yn sicrhau nad yw gweithredoedd yr Awdurdod yn gwahaniaethu'n uniongyrchol neu'n anuniongyrchol yn erbyn pobl sy'n siarad Cymraeg. Bydd yr asesiad hefyd yn ystyried ffyrdd y gallwn hybu'r defnydd o'r Gymraeg drwy'r weithdrefn, polisi, strategaeth neu gynllun newydd neu ddiwygiedig.

Y Ddyletswydd Gyffredinol

Rhaid i awdurdodau lleol a chyrrff cyhoeddus eraill roi ystyriaeth briodol i'r angen i:

1. Gael gwared ar wahaniaethu / anffafiaeth, aflonyddu, erledigaeth ac unrhyw ymddygiad arall a waherddir gan y ddeddf.
2. Hyrwyddo cyfleoedd cyfartal ymysg pobl sy'n meddu ar un o'r nodweddion sydd wedi'u diogelu a'r rhai nad ydynt.
3. Meithrin perthynas dda ymysg pobl sy'n meddu ar un o'r nodweddion sydd wedi'u diogelu a'r rhai nad ydynt.

Mae rhoi ystyriaeth briodol i'r angen i gyflawni'r rhain yn golygu y dylid:

- chwalu neu leddfu'r anfanteision a deimlir / brofir gan bobl oherwydd y nodweddion wedi'u diogelu sydd ganddynt;
- cymryd camau i ddiwallu anghenion pobl o'r carfanau hyn sydd wedi'u diogelu, pan fo'r rhain yn wahanol i anghenion pobl eraill;
- annog pobl sydd â nodweddion wedi'u diogelu i gymryd rhan mewn bywyd cyhoeddus neu weithgareddau eraill lle mae nifer cymharol fychan ohonynt yn cyfranogi.

Dyletswyddau Penodol

Yn ychwanegol i'r ddyletswydd gyffredinol, mae Llywodraeth Cymru wedi cyflwyno dyletswyddau penodol ar gyfer awdurdodau cyhoeddus yng Nghymru. Mae'r

dyletswyddau penodol hyn wedi cael eu hamlinellu yn Neddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Statudol) (Cymru) Rheoliadau 2011.

Mae'r dyletswyddau penodol yng Nghymru yn ymdrin â'r hyn a ganlyn:

- Amcanion
- Cynlluniau Cydraddoldeb Strategol
- Ymgysylltu
- Asesu effaith
- Gwybodaeth am gydraddoldeb
- Gwybodaeth am gyflogaeth
- Gwahaniaethau ar sail tâl
- Hyfforddiant staff
- Pwrcasu
- Adrodd blynyddol
- Cyhoeddi
- Adroddiad Gweinidog Cymru
- Adolygu
- Hygyrchedd

Sut y datblygwyd ein Hamcanion

Ymgynghori ac Ymgysylltu

Ers i'r ddeddfwriaeth Cydraddoldeb gael ei gyflwyno yn 2010, mae cynrychiolwyr o'r prif gyrff cyhoeddus ar draws gogledd Cymru wedi bod yn gweithio ar y cyd i hyrwyddo'r agenda cydraddoldeb, rhannu ymarfer da, ac i fynd i'r afael a materion o anghydraddoldeb sydd yn trawstorri'r sector cyhoeddus yn y rhanbarth, o dan faner gyfunol Rhwydwaith Cydraddoldeb Sector Cyhoeddus Gogledd Cymru (cyfeirir ato fel "y Rhwydwaith" ar ôl hyn).

Ynghyd â'r Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri mae partneriaid y Rhwydwaith yn cynnwys pob un o'r 6 Awdurdod Lleol yng Ngogledd Cymru, Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr, Heddlu Gogledd Cymru, Swyddfa Comisiynydd yr Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru, Gwasanaethau Tân ac Achub Gogledd Cymru ac Ymddiriedolaeth GIG Ambiwylans.

Ers 2010, mae'r Rhwydwaith wedi datblygu a hwyluso nifer o ddigwyddiadau ymgysylltu ac ymgynghori ar draws gogledd Cymru ar gyfer datblygu, addasu ac adolygu amcanion cydraddoldeb rhanbarthol lefel uchel. Arweiniodd hyn nid yn unig at rannu adnoddau a lleihau costau yn yr hinsawdd economaidd heriol hon, ond bu'n fuddiol i'r ymgynghorwyr (gyda nifer ohonynt yn gweithio yn wirfoddol) gan eu bod wedi gallu cymryd rhan mewn un

ymgyngoriad mawr ar draws gogledd Cymru yn lle mynychu nifer o ymgynghoriadau unigol yr awdurdodau.

Yn ystod 2023, cynhaliwyd nifer o weithgareddau a digwyddiadau ar draws gogledd Cymru fel rhan o'r broses ymgynghori gyhoeddus i adolygu a diwygio ein Hamcanion Cydraddoldeb presenola rennir. Roedd y rhain yn cynnwys diwrnodau agored, gweithdai, cyfarfodydd cymunedol a rhanddeiliaid a digwyddiadau penodol a drefnwyd fel boreau coffi gyda grwpiau o bobl â nodweddion gwarchoddedig.

Yn ogystal, hyrwyddwyd holiadur cyhoeddus ar-lein yn eang gan yr holl bartneriaid yn ystod misoedd yr haf 2023 a ddenodd 69 o ymatebion.

Ynghyd â'r dadansoddiad o ymchwil lleol a chenedlaethol (a amlinellir isod), cafodd Amcanion Cydraddoldeb Gogledd Cymru a rennir eu hadolygu a'u newid yn unol â hynny, a'u mabwysiadu gan y Rhwydwaith ar gyfer y cyfnod 2024 – 28.

Gwybodaeth o Ymchwil Lleol a Chenedlaethol

Yn ystod y flwyddyn dadansoddodd yr Awdurdod ddata cyfrifiad 2021 ar gyfer trigolion y Parc Cenedlaethol pan oedd y setiau data ar gael. Mae'r data ar gyfer y boblogaeth amcangyfrifedig o 24,418 wedi cael ei rhannu o dan amrywiol categorïau gan gynnwys proffiliau wardiau, gweithgaredd economaidd, statws tai, statws teulu a sgiliau iaith Gymraeg. Mae data'r cyfrifiad yn rhoi darlun o fywyd mewn cymunedau unigol yn y Parc Cenedlaethol ynghyd â darparu gwybodaeth leol werthfawr. Fodd bynnag, mae'n bwysig nodi nad yw data'r cyfrifiad yn darparu gwybodaeth am yr holl nodweddion a ddiogelir.

Ym mis Medi 2022, cafodd Dangosyddion Llesiant Cenedlaethol Cymru eu diweddarau. Mae'r rhain wedi'u cynllunio i gynrychioli'r canlyniad i Gymru a'i phobl a fydd yn helpu i ddangos cynnydd tuag at y 7 Nod Llesiant.

Ym mis Tachwedd 2023, cyhoeddodd y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol y Monitor Cydraddoldeb a Hawliau Dynol: A yw Cymru'n Decach? Mae hwn yn adroddiad wedi'i ddiweddarau ar gyflwr y genedl yng Nghymru o ran cydraddoldeb a hawliau dynol.

Er bod adroddiad y CCaHD a'r Dangosyddion Lles Cenedlaethol yn ddefnyddiol i ddangos y darlun cenedlaethol, mae yna wahaniaeth mawr yn gallu bodoli rhwng rhanbarthau a siroedd. Comisiynwyd gwaith pellach gan y Byrddau Gwasanaethau Lleol i dorri'r data cenedlaethol i lawr ac ategu hyn gyda data lleol ychwanegol, i greu darlun cliriach o'r sefyllfa ym mhob un o siroedd gogledd Cymru.

Arweiniodd dadansoddiad o'r holl wybodaeth ddiweddaraf sydd ar gael ar y cyd â'r ymarfer ymgynghori at ddiwygio 7 amcan lefel uchel, sef y 7 amcan a fabwysiadwyd ar gyfer Gogledd Cymru ar gyfer y cyfnod 2024 - 2028.

Er bod pob partner wedi ymrwymo eu hunain i'r amcanion, mae'r Rhwydwaith wedi cytuno y dylai bob partner gael yr hyblygrwydd i ddewis cyfrannu tuag at y meysydd gweithredu sy'n faes blaenoriaeth iddynt hwy ac sy'n seiliedig ar y gwasanaeth a ddarperir ganddynt. Yn ychwanegol i hyn, mae gan y partneriaid y rhyddid i ddatblygu amcanion pellach y maen nhw wedi'u hadnabod sy'n bwysig yn eu hardal hwy.

Amcanion Cydraddoldeb

Y 7 Amcan Cydraddoldeb ar gyfer Gogledd Cymru a fabwysiadwyd yw:

1. Mae deilliannau mewn cyrhaeddiad addysgol a lles mewn ysgolion yn gwella.
2. Byddwn yn cymryd camau i sicrhau ein bod yn gyflogwr cyfle cyfartal ac yn lleihau bylchau cyflog.
3. Byddwn yn cymryd camau i wella safonau byw pobl sydd dan anfantais oherwydd eu nodweddion gwarchoddedig.
4. Byddwn yn gwella canlyniadau iechyd, lles a gofal cymdeithasol.
5. Byddwn yn gwella diogelwch personol a mynediad at gyfiawnder.
6. Cynyddu mynediad i gyfranogiad er mwyn gwella amrywiaeth y penderfyniadau a wneir.
7. Mynd i'r afael ag anfantais economaidd-gymdeithasol trwy gynnig gwasanaethau cynhwysol i leihau anghydraddoldebau o ran canlyniadau yn unol â'r Ddyletswydd Economaidd-Gymdeithasol.

Oherwydd rôl a dyletswyddau penodol Awdurdod y Parc Cenedlaethol, ychydig iawn o ddylanwad uniongyrchol, os o gwbl, sydd gennym ar rai o'r amcanion hyn. Fodd bynnag, gellir gwneud cyfraniadau cadarnhaol drwy feysydd gwaith unigol, a fydd yn cyfrannu at sicrhau canlyniadau ar draws gogledd Cymru.

Dros y flwyddyn i ddod, bydd yr Awdurdod yn adolygu ac yn asesu sut y bydd ei gynllun gweithredu cydraddoldeb presennol yn gwneud cyfraniadau cadarnhaol tuag at fynd i'r afael â phob un o'r Amcanion Cydraddoldeb hyn. Bydd prosiectau a ffrydiau gwaith newydd a rhai sydd ar ddod hefyd yn cael eu gwerthuso a'u hychwanegu at y cynllun gweithredu a'u hadrodd yn llawn i Aelodau'r Awdurdod maes o law.

Asesiadau Effaith Cydraddoldeb

Mae'r ddeddfwriaeth yn ei gwneud hi'n ofynnol i'r Awdurdod gael trefniadau yn eu lle i alluogi ar gyfer asesu effaith debygol unrhyw bolisiau ac ymarferion arfaethedig ar ein gallu i gydymffurfio â'r ddyletswydd gyffredinol, ynghyd ag effaith unrhyw bolisiau neu ymarferion pan fyddwn yn penderfynu eu hadolygu neu eu diwygio.

Am bob polisi neu ymarfer newydd (neu adolygiad o bolisi neu ymarfer presennol) bydd yr Awdurdod yn asesu'r effaith tebygol ar bobl fydd yn rhannu nodweddion a ddiogelir trwy ymgymryd ag asesiad sgrinio cychwynol.

Os yw'r polisi neu ymarfer yn debygol o gael effaith, ymgwymerir ag asesiad o effaith cydraddoldeb llawn a bydd adroddiad o'r asesiad yn cael ei gynhyrchu. Bydd pob adroddiad ar yr asesiad yn cynnwys yr hyn a ganlyn:

- pwrpas y polisi neu'r ymarfer sy'n cael ei asesu, os yw'n bolisi newydd neu yn un sy'n bodoli'n barod sy'n cael ei adolygu neu ei ddiwygio;
- crynodeb o'r camau a gymerwyd i asesu'r effaith tebygol ar y polisi neu ymarfer diwygiedig neu arfaethedig;
- crynodeb o'r dystiolaeth a gafodd ei ystyried fel rhan o'r broses asesu;
- canlyniadau'r asesiad; ynghyd ag
- unrhyw benderfyniadau a wnaed yn dilyn yr asesiad.

Cynhyrchwyd templed asesiad effaith cydraddoldeb sydd bellach yn cynnwys dadansoddi effaith economaidd-gymdeithasol penderfyniadau strategol. Mae'r templed hwn yn cael ei adolygu, ei ddiweddarau a'i wella bob tro y bydd gofynion statudol newydd, canllawiau cenedlaethol wedi'u diweddarau neu achosion tribiwnlys a llys perthnasol yn cael eu cyhoeddi neu'n dod ar gael.

Monitro'r Cynllun a Chyhoeddi Gwybodaeth

Bydd y gweithrediadau sydd wedi eu hamlinellu yn y cynllun hwn ac sydd yn cyfrannu tuag at gyflawni'r amcanion cydraddoldeb yn cael eu monitro'n rheolaidd. Bydd y canlyniadau yn cael eu hadrodd i'r Pwyllgor Perfformiad ac Adnoddau yn flynyddol ym mis Gorffennaf.

Mae'r rheoliadau hefyd yn ei gwneud hi'n ofynnol i ni adrodd yn flynyddol a gwneud datganiadau cynnydd ar yr hyn a ganlyn:

- y camau y mae'r awdurdod wedi eu cymryd er mwyn nodi / adnabod a hel gwybodaeth berthnasol;
- mewn perthynas â'r wybodaeth sydd ganddo, sut mae'r awdurdod wedi defnyddio'r wybodaeth honno ar gyfer y diben o gyflawni'r pwrpas o gydymffurfio gyda'r ddyletswydd gyffredinol a'r dyletswyddau yn y rheoliadau;

- y rheswm pan nad yw wedi casglu'r wybodaeth berthnasol a nodwyd ganddo ond nid yw yn ei feddiant;
- y cynnydd a wnaethpwyd tuag at gyflawni pob un o'r amcanion cydraddoldeb;
- datganiad ynghylch effeithiolrwydd y trefniadau ar gyfer nodi / adnabod a chasglu gwybodaeth berthnasol, a'r camau a gymerwyd tuag at gyflawni pob un o'r amcanion cydraddoldeb; a'r
- wybodaeth y mae'n ofynnol i'r awdurdod ei chyhoeddi mewn perthynas â gwybodaeth cyflogaeth.

Bydd y Cynllun Cydraddoldeb Strategol yn ei le am 4 mlynedd, ond caiff ei adolygu a'i ddiwygio fel bo'r angen ar sail flynyddol.

Gellir cael rhagor o wybodaeth ynghylch y manylion a osodwyd allan yn y Cynllun Cydraddoldeb Strategol hwn trwy ysgrifennu neu yrru e-bost at:

Bethan Wyn Hughes

Pennaeth Gweinyddol a Gofal Cwsmer

E-bost: Bethan.Hughes@eryri.llyw.cymru

Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri

Swyddfa'r Parc Cenedlaethol, Penrhyndeudraeth, Gwynedd, LL48 6LF